

Najnowsze kierunki w filozofii nauki

PAWEŁ KAWALEC

KATEDRA METODOLOGII NAUK

KUL JPII

pawel.kawalec@kul.lublin.pl

Plan

1. **Charakterystyka bayesianizmu**
2. **Ograniczenia i zalety bayesianizmu: reliabilizm logiczny**
3. **Ograniczenia i zalety bayesianizmu: empiryzm konstruktywny**

Stanowisko Bayesowskie:

$$1. \quad 0 \leq P(p) \leq 1$$

$$2. \quad P(t) = 1$$

$$3. \quad P(p \vee q) = P(p) + P(q)$$

$$4. \quad P(p | q) = \frac{P(p)P(q | p)}{P(q)} = \frac{P(p)P(q | p)}{P(p)P(q | p) + P(\neg p)P(q | \neg p)} \quad (\text{A})$$

$$P(p | q) = \frac{P(p)}{P(p) + \frac{P(q | \neg p)}{P(q | p)} P(\neg p)} \quad \propto \quad f\left(P(p), \frac{P(q | \neg p)}{P(q | p)}\right) \quad (\text{B})$$

$$5. \quad P_2(p) = P_1(p | q)$$

$$P_2(p) = P_1(p | q) P_2(q) + P_1(p | \neg q) P_2(\neg q)$$

$$6. \quad P(p \mid ch(p) = r) = r$$

$$7. \quad P(p) \propto f(p_i), \text{ np. } -\sum p_i \log p_i \left(p_i = \frac{1}{n} \right)$$

Argumenty

1. Zakład holenderski
2. Twierdzenia o zbieżności do pewności i uzgodnieniu opinii

Twierdzenie (Gaifman, Snir). Niech $\Phi = \{\varphi_i\}$, $i = 1, 2, \dots$, separuje zbiór modeli Mod_L .

Dla dowolnego zdania ψ języka L zachodzi:

1. $P(\psi \mid \bigwedge_{i \leq n} \varphi_i^w) \rightarrow [\psi](w)$ dla $n \rightarrow \infty$,
2. jeśli P' jest równie dogmatyczne, jak P , to

$$\sup_{\psi} | P'(\psi \mid \bigwedge_{i \leq n} \varphi_i^w) - P(\psi \mid \bigwedge_{i \leq n} \varphi_i^w) | \rightarrow 0 \text{ dla } n \rightarrow \infty.$$

3. Intuicyjność

⇒ (konfirmacja) jeśli zaobserwowano q oraz q wynika logicznie z p , to z twierdzenia Bayesa:

$$P(p | q) > P(p)$$

⇒ (falsyfikacja) jeśli zaobserwowano $\neg q$, a z p wynika logicznie q , to z twierdzenia Bayesa:

$$P(p | \neg q) = 0$$

⇒ (*novel prediction*) jeśli q jest przewidywaniem wynikającym z p , to z twierdzenia Bayesa:

$$\frac{P(p | q)}{P(p)} = \frac{1}{P(q)}$$

⇒ (problem P. Duhema) jeśli z $(p \wedge q)$ wynika logicznie r , a stwierdzono $\neg r$, to twierdzenie Bayesa dopuszcza asymetrię między p (teoria) a q (hipoteza pomocnicza):

$$P(p | r) \Leftarrow P(r | p) \approx P(r)$$

$$P(q | r) \Leftarrow P(r | q) \ll P(q)$$

Trudności

1. Nieadekwatność psychologiczna

2. „Dobry” zakład

3. Interpretacja znaku „|”

4. Problem znanych dowodów [$P(q) = 1$]

$$C(p \mid q) = P(p \mid q) - P(p) = 0$$

5. Problem przeliczalnej addytywności

niech $p_1, \dots, p_n$ będą wzajemnie rozłączne i wyczerpujące. Gdyby istniał rozkład jednorodny, to dla $n \rightarrow \infty$ $P(p_1 \vee \dots \vee p_n) > 1$.

6. Problem obiektywności

tylko w postaci intersubiektywnego uzgodnienia opinii, pod warunkiem 1) równej dogmatyczności oraz 2) stosowania tych samych reguł warunkowania i funkcji wiarygodności

7. Nieadekwatność historyczna

Kuhn: dodanie nowej teorii nie podlega regule warunkowania („catchall”): różne partycje

Glymour: w dziejach naukowcy tak nie postępowali

8. Problem indukcji eliminatywnej

podanie wyczerpującego zbioru rozłącznych teorii wymaga założeń wykraczających poza pr.
pierwotne

Reliabilizm logiczny

H. Reichenbach: metoda indukcyjna generowania hipotez jest reliabilna jeśli przy (nieskończenie) wzrastającej liczbie obserwacji są one zbieżne do prawdy, niezależnie od (rodzaju) danych.

Bayesianizm – stanowisko definiujące pewną metodę indukcyjną generowania hipotez

Trudności

1. Istnieje problem indukcyjny I taki, że:

- (a) pewna bayesowska metoda indukcyjna rozwiązuje I ,
- (b) pewna obliczalna metoda indukcyjna rozwiązuje I ,
- (c) istnieje obliczalna bayesowska metoda indukcyjna dla I ,
- (d) żadna obliczalna bayesowska metoda indukcyjna nie rozwiązuje I .

2. Obliczalność metod bayesowskich wyklucza pewne alternatywy ($P(p_i) = 0$) – sceptycyzm.

Empiryzm konstruktywny

„Nauka zmierza do podania nam teorii, które są adekwatne empirycznie, a akceptacja teorii wiąże się z przekonaniem tylko o jej adekwatności empirycznej”. (van Fraassen 1980, 12)

Dynamika przekonań

Jeśli jest rządzona regułami, to przyjmuje 1-5 + 7 (symetria), a w szczególności regułę warunkowania.

Zarzuty

1. Szansa nie jest odróżnialna od częstości względnej (vs 6)
2. W nauce występują (Kuhn) przeskoki (np. wprowadzenie nowej teorii) niekierowane regułami, jak reguła warunkowania.